

XII.3- ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE EL LLENGUATGE DE LA COMPILACIÓ DEL DRET CIVIL DE LES ILLES BALEARS.

Miquel Masot Miquel

SUMARI.

I.- INTRODUCCIÓ I PLANTEJAMENT DEL TEMA.

**II.- EXAMEN COMPARATIU DELS TEXTOS CATALÀ I CASTELLA DE
LA COMPILACIÓ DEL DRET CIVIL DE LES ILLES BALEARS.**

- 1).- Article 3 paràgraf 3er.
- 2).- Article 14 paràgraf darrer.
- 3).- Article 16 paràgraf 3er.
- 4).- Article 17.
- 5).- Article 18 paràgraf 1er.
- 6).- Article 20.
- 7).- Article 30 paràgraf 3er.
- 8).- Article 44.
- 9).- Article 46 paràgraf 2n.
- 10).- Títol del capítol IV (De la successió ab intestato).
- 11).- Article 54 paràgraf 2n.
- 12).- Article 62 paràgraf 2n.
- 13).- Article 86 paràgraf 1er.

III.- REFLEXIÓ FINAL.

I.- INTRODUCCIÓ I PLANTEJAMENT DEL TEMA.

La llei 8/1990 de 28 de juny sobre la Compilació de Dret civil de Balears es va publicar en el BOCAIB número 86 de 17 de juliol de 1990. A les pàgines 4826 a 4848 es conté el text català, mentre que a les pàgines 4848 a 4871 hi apareix el text castellà. Posteriorment, en el BOCAIB número 120 de 2 d'octubre de 1990, es va publicar el Decret Legislatiu 79/1990 de 6 de setembre que, en el seu article únic, aprova el text refós de la Compilació del Dret civil de les Illes Balears, que s'insereix a continuació; a les pàgines 6081 a 6086 el text català i a les pàgines 6097 a 6103 el text castellà.

El text refós era necessari perquè la llei 8/1990 de 28 de juny no donava nova redacció a tots els articles de la Compilació, ja que quedaven sense modificar els articles 25, 26, 31, 32, 35, 36, 49, 54, 59 i 61. Per aquesta raó l'article 25è de la llei 8/1990 de 28 de juny autoritzava al Govern de la Comunitat Autònoma a aprovar, mitjançant Decret Legislatiu, un text refós de la Compilació en el termini de sis mesos. EL Govern va acomplir en temps i forma aquesta obligació fent ús de la delegació legislativa, la qual –com es diu en el preàmbul del mencionat Decret Legislatiu– “per primera vegada s'utilitza a la nostra Comunitat”. La delegació legislativa venia fonamentada en l'article 27.1 del Estatut d'Autonomia i en l'article 18 de la llei 5/1984 de Règim Jurídic de la Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balear. És curiós fer constar que el nombre del Decret Legislatiu és el 79/1990, cosa que no deixa de cridar l'atenció, donada la indicació feta en el propi Decret de ser la primera vegada que es fa ús de la potestat legislativa delegada mitjançant la figura del decret legislatiu.

Les exigències formals imposades per l'Estatut d'Autonomia es varen acomplir totalment, tan pel que fa a la llei com al decret legislatiu, ja que varen ser promulgades pel President de la Comunitat Autònoma i publicades en el Bolletí Oficial en el termini legal. Però, a més, l'article 7.1 de la llei 3/1986 de 29 d'abril de normalització lingüística assenyala que les lleis aprovades pel Parlament de la Comunitat Autònoma, els decrets legislatius, les disposicions normatives i les resolucions oficials de la Administració Pública s'han de publicar en llengua catalana i castellana en el Bolletí Oficial de la Comunitat Autònoma. I com hem vist, també es va donar total compliment a aquesta disposició.

Tenim, per tant, textos català i castellà de la llei i del decret legislatiu, amb la ja indicada diferència que a la primera no hi són tots els articles de

la Compilació, sinó tan sols els que varen ser modificats per la llei 8/1990 de 28 de juny. Però el problema es presenta al comparar les versions catalana i castellana dels articles de la Compilació, ja que apareixen diferències i errors que, en alguna ocasió, són d'especial gravetat i poden plantejar serioses dubtes al ínterpret. I, òbviament, la pregunta que immediatament sorgeix és la de com es poden superar aquestes diferències.

La llei de normalització lingüística, després de la indicació del article 7.1 sobre publicació de les normes en llengua catalana i castellana, ens diu que, en cas d'interpretació dubtosa, el text català serà l'únic a considerar. Però el precepte va ser objecte del recurs d'inconstitucionalitat 955/86 interposat pel President del Govern de la Nació, que va ser resolt per la sentència 123/1988 de 23 de juny del Tribunal Constitucional, que en va declarar la seva nul·litat, assenyalant que el precepte qüestionat “viene a reproducir también un mandato de la ley catalana de normalización lingüística (contenido en el art. 6.1) que fue igualmente declarado inconstitucional por este Tribunal en su STC 83/1986. Se dijo entonces –y debe repetirse ahora– que un precepto de este tipo puede infringir el principio de seguridad jurídica (Art. 9.3 C. E.) y los derechos a la tutela judicial efectiva de los ciudadanos (art. 24.1 C.E.) que desconozcan una lengua (la considerada aquí como prioritaria a efectos de fijar el texto auténtico) que no tienen el deber de conocer; máxime cuando las leyes del Parlamento balear pueden tener efecto fuera del ámbito territorial de la Comunidad Autónoma. Afirmábamos, además, que corresponde al Estado en exclusiva establecer las reglas sobre la aplicación de las normas jurídicas (art. 149.1.8 C. E.), y al constituir la determinación del “texto auténtico”, en caso de interpretación dudosa, una regla de esta naturaleza (STC 83/1986, fundamento jurídico 3º), la ley impugnada ha venido, en este punto, a invadir competencias estatales y a contravenir también lo dispuesto en el art. 149 1.8 C.E.”

La conseqüència d'aquesta sentència és que les discrepàncies entre els textos català i castellà de la Compilació no es poden resoldre donant preferència al primer. En aquestes circumstàncies, hagués estat el més lògic acudir a la via de la correcció oficial d'errors, dictant una disposició –publicada en el BOCAIB– en la que s'haguessin fet totes les esmenes necessàries. I, curiosament, aquesta via –que hagués estat la més simple– no l'ha emprada el legislador balear que, en canvi, no ha dubtat en acudir a ella en altres ocasions, com va ser –sense sortir del Dret civil– la correcció d'errors que es va efectuar respecte de la llei 3/2009 de 27 d'abril de modificació de la Compilació sobre causes d'indignitat successòria i desheretament, en que la disposició correctora es va publicar en el BOCAIB número 93 de 27 de juny de 2009.

Davant d'aquesta situació, l'interpret de la llei no té altra alternativa que fer l'oportú examen comparatiu dels textos discordants, aplicant el sentit jurídic i el sentit comú per a determinar quina és la conclusió idònia, d'acord particularment amb la *ratio* del precepte.

Algunes d'aquestes discordances han estades posades de relleu a la meritòria edició de la Compilació, que compren els textos català i castellà, feta pel Col·legi Notarial l'any 1991, després de la publicació de la llei reformadora. I particularment ha treballat en el tema la Comissió Assessora de Dret civil del Govern Balear, sense que la seva meritòria labor hagi estat culminada per la publicació de la disposició oficial correctora.

El fet que la Comissió de Dret Públic de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de les Illes Balears hagi centrat els seus estudis corresponents al curs acadèmic 2013/2014 en el llenguatge de les normes jurídiques m'ha impulsat a contribuir amb aquest petit treball, estudiant la primera de les lleis del nostre Dret civil, que es la Compilació. S'ha de dir immediatament que el treball no pretén ser exhaustiu, sinó tan sols posar de relleu algunes de les discordances que més destaquen, tot reconeixent que no es tracta de descobrir res, ja que és segur que molts dels errors denunciats han estat ja posat de relleu pels juristes que han tingut ocasió d'estudiar els preceptes de la nostra Compilació. A més, és de suposar que quan aquest treball es publiqui –en el Bolletí de l'Acadèmia que incorpori les activitats del curs 2013/2014– hagi tingut ja lloc la publicació de la disposició correctora.

En tot això hi ha un aspecte preocupant, que n'és l'absència de juristes quan va tenir lloc la traducció al català del primitiu text castellà que va redactar la Comissió de Juristes de Balears, a la qual es va encomanar la redacció del avantprojecte, segons els Reals Decrets 1196/77 de 23 d'abril i 1007/81 de 22 de maig. Sols aquesta absència de juristes pot explicar la traducció del tercer paràgraf del article 16 CDCIB –“El incumplimiento del modo impuesto a la institución de heredero nunca podra dar lugar a su resolución”– per “L'incompliment de la forma imposada a la institució d'hereu mai no podrà donar lloc a la seva resolució”, confonent de manera llastimosa el mode –element accidental del negoci jurídic juntament amb la condició i el termini– amb “la forma” –que n'és una cosa totalment distinta: la manifestació externa del negoci jurídic–. Certament, la traducció de les normes jurídiques és una qüestió de massa importància per a deixar-la tan sols en mans del filòlegs.

Sense més preàmbul anem a exposar alguns d'aquests casos de discordances, mancances i errors materials que, malauradament, apareixen en els textos català i castellà de la nostra Compilació.

II.- EXAMEN COMPARATIU DELS TEXTOS CATALÀ I CASTELLÀ DE LA COMPILACIÓ DEL DRET CIVIL DE LES ILLES BALEARS.

El casos que demanen la nostra atenció són els següents

1).- Article 3 paràgraf 3er.

“No obstant això, tret de prova en contra, es presumirà que pertanyen *al cònjuge*, per meitat, els béns que integren el parament de la casa, però no es consideraran compresos a la presumpció les joies i els objectes artístics o històrics de valor considerable. A la mort d'un dels cònjuges, aquells correspondran en propietat al sobrevivent i no es computaran en el seu haver” (Text català).

“No obstante, salvo prueba en contrario, se presumirá que pertenecen *a los cónyuges*, por mitad, los bienes integrantes del ajuar doméstico, no entendiéndose comprendidos en la presunción las joyas y los objetos artísticos e históricos de considerable valor. Al fallecimiento de uno de los cónyuges, corresponderán aquellos en propiedad al sobreviviente, sin computárselos en su haber.” (Text castellà).

Els textos transcrits els trobem tant a la llei com en el decret legislatiu.

D'entrada en el text català es diu que “pertanyen al cònjuge, per meitat”, quan el que resulta correcte es dir que “pertanyen als cònjuges, per meitat”. Més transcendència té el que a continuació es digui que no s'inclouen en la presumpció de pertinència per meitat “els objectes artístics o històrics de valor considerable”, mentre que en el text castellà es parla “de los objetos artísticos e históricos de considerable valor”, com si s'exigís que s'han de donar les dues circumstàncies. Comentant el precepte la doctrina havia dit que era de pura lògica que l'exclusió tingues lloc tan pel que fa als objectes artístics com als històrics, sempre que fossin de considerable valor atès el nivell de vida de la família. És una més de les moltes discrepàncies que hi ha entre ambdós textos al llarg de la Compilació.

2).- Article 14 paràgraf darrer.

“Si diversos *descendants* substituïen pupil·larment o exemplarment el mateix descendent, cada substitució tindrà eficàcia en relació als béns que el substituït hagi adquirit per herència o per llegat del *descendent* i subsisteixin a la mort d'aquell” (Text català).

“Si varios *ascendientes* sustituyen pupilar o ejemplarmente al mismo descendiente, tendrá eficacia cada una de las sustituciones en relación a los bienes que el sustituido haya adquirido por herencia o legado del *ascendiente* y subsistan al fallecimiento de aquél” (Text castellà).

Tan en la llei com en el text refós trobam la discordança que s’ha assenyalat en lletra cursiva (*descendents* a la versió catalana i *ascendientes* a la castellana). És evident que s’ha introduït un error en el text català, ja que el qui substitueix, o sigui qui ordena la substitució, és l’ascendet i mai el descendent que és el substituït. Per tant, les referències del text català als *descendents* s’han d’entendre fetes als *ascendents*.

Aquest error no s’ha corregit a cap de les edicions de la Compilació que he tengut ocasió de examinar, que ja es pot imaginar que han estat bastants.

Per altra part, aquest error en el text català ens demostra que no és tampoc un criteri absolutament fiable el que havia seguit la llei de normalització lingüística de donar-li sempre la preferència.

3).- Article 16 paràgraf 3er.

“L’incompliment de la forma imposada a la institució d’hereu mai no podrà donar lloc a la seva resolució” (Text català).

“El incumplimiento del modo impuesto a la institución de heredero nunca podrá dar lugar a su resolución” (Text castellà).

Ja a la introducció d’aquest treball s’ha tingut ocasió de dir que el text català suposa un error increïble. El “mode” és la càrrega imposada en un acte de liberalitat (testament o donació) que suposa un límit a l’enriquiment de qui el rep, y que aquest ha de complir per evitar que l’acte pugui ser revocat o que esdevingui ineficaç (Diccionari jurídic Català editat pel Il·lustre Col·legi d’Advocats de Barcelona). Sols una persona sense la més elemental formació jurídica pot traduir al català la paraula castellana “Modo” per “Forma” que és la manera d’exterioritzar o materialitzar un acte, negoci o norma jurídica (mateix Diccionari), particularment quan s’està parlant del “modo impuesto a la institución de heredero”.

És evident, per tant, que el text correcte català ha de ser *L’incompliment del mode imposat a la institució d’hereu mai no podrà donar lloc a la seva resolució*.

4).- Article 17.

“Mitjançant codicil, l’atorgant pot addicionar o reformar la seva

institució d'hereu dictant disposicions sobre la seva successió a càrrec dels hereus ab intestato;” (Text català).

“Mediante codicilo, el otorgante puede adicionar o reformar su institución de heredero dictando disposiciones sobre su sucesión a cargo de los herederos ab intestato;” (Text castellà).

Ambdós textos són absolutament incorrectes, ja que l'atorgant del testament no pot dictar disposicions a càrrec dels hereus ab intestato perquè aquests no poden existir a la successió testada; y, per una altra part, no es correcte parlar d'addicionar o reforma la institució d'hereu, ha que el que s'addiciona o modifica és el testament anterior. Per entendre aquest galimaties s'ha d'acudir al precepte homònim de la Compilació de 1961, que ens deia “Mediante codicilo, el otorgante puede adicionar o reformar su testamento o, a falta de éste, dictar disposiciones sobre su sucesión a cargo de sus herederos ab intestato”; d'aquesta manera quedaven perfectament definits les dues classes de codicil: el testamentari i el ab intestato. Però en la transposició d'aquest precepte a la Compilació de 1990 va tenir lloc un error material, consistent en la eliminació d'algunes de les paraules emprades per la Compilació de 1961.

En definitiva, el text correcte del començament de l'article 17 hauria de ser

“Mitjançant codicil, l'atorgant pot adicionar o reformar el seu testament, i, de no existir aquest, dictar disposicions sobre la seva successió a càrrec dels seus hereus ab intestato” (Text català).

“Mediante codicilo, el otorgante puede adicionar o reformar su testamento o, a falta de éste, dictar disposiciones sobre su sucesión a cargo de sus herederos ab intestato” (Text castellà).

D'aquesta manera quedarien degudament reconeguts els dos tipus de codicil que tradicionalment han existit dintre del nostre Dret. Tan és així que, a pesar del confús text del article 17, la sentència de l'Audiència Provincial de Palma Secció 3^a de 8 de novembre de 2002 no dubta en reconèixer la possible existència del codicil ab intestato.

5).- Article 18 paràgraf 1er.

“El testador podrá encomandar a l'instituït hereu, encara que solament fos en l'usdefruit de tots els béns de l'herència o d'una part d'aquests, així com al legatari cridat a l'usdefruit universal d'aquesta que, per acte inter vivos o de darreres voluntats, els assigni a un o els distribueixi entre diversos parents d'aquell o del mateix distribuïdor, o que elegeixi, entre tots ells, hereu o hereus,

en parts iguals o desiguals, *de les quals* han de resultar exclosos els no elegits”. (Text català).

“El testador podrá encomendar al instituido heredero, aunque sólo fuere en el usufructo de todo o parte de los bienes de la herencia, así como al legatario llamado al usufructo universal de la misma, que, por acto inter vivos o de última voluntad, los asigne a uno o los distribuya entre varios de los parientes de aquél o del propio distribuïdor, o elija entre todos ellos, heredero o herederos, en partes iguales o desiguales, resultando excluidos los no elegidos. (Text castellà).

Sense cap dubte és més clara la redacció castellana, ja que els no elegits no queden exclosos de les parts iguals o desiguals assignades als altres, sinó que, a la realitat, queden exclosos absolutament de l’herència. Idea que s’expressa millor a la redacció castellana al dir simplement *resultando excluidos los no elegidos*, sense afegir que queden exclosos de les parts assignades als altres. Tal vegada la traducció del text castellà –elaborat per la Comissió de Juristes– al català va venir condicionada per les “Recomanacions sobre la redacció en català de les disposicions generals i actes administratius” aprovades pel Consell de Govern el 22 d’octubre de 2001 –de les que ens parla Mir de la Fuente en el seu lluminós treball “El lenguaje de las leyes (destinadas al “ciudadano medio)”–, entre les que trobam la imposició de la limitació dels gerundis. Imposició que no deixa de ser un absurd, ja que hi ja ocasions –i l’article tractat n’és una de elles– en que el gerundi expressa amb mes claredat l’idea, com es veu a la versió castellana. Per això seria preferible que el text català del precepte fos el següent:

“El testador podrá encomandar a l’instituït hereu, encara que solament fos en l’usdefruit de tots els béns de l’herència o d’una part d’aquests, així com al legatari cridat a l’usdefruit universal d’aquesta que, per acte inter vivos o de darreres voluntats, els assigni a un o els distribueixi entre diversos parents d’aquell o del mateix distribuïdor, o que elegeixi, entre tots ells, hereu o hereus, en parts iguals o desiguals, *resultant exclosos els no elegits*”.

6).- Article 20.

“Si el distribuïdor deixava d’efectuar, per qualsevol causa, la distribució o elecció, hom se subjectarà al que es preveu al testament; a manca de disposició especial...” (Text català).

“Si el distribuïdor dejara de efectuar, por cualquier causa, la distribución o elección, se estará a lo previsto en el testamento, a falta de disposición especial...” (Text castellà).

Sense cap dubte és més indicat el punt i coma després de la paraula “testament” que tanca la primera frase, en lloc de la simple coma que trobem a la versió castellana, ja que el que segueix ens posa al davant d’un cas totalment distint al que s’acaba de contemplar, com és la falta de disposició en el testament.

7).- Article 30 paràgraf 3er.

“L’inventari es realitzarà d’acord amb el que preveu l’article 29. Quant a les garanties, seran vàlides, amb l’acord previ dels interessats o, si aquests hi manquen, per decisió judicial, qualssevol admissibles en Dret. En allò que es refereix a immobles serà suficient la inscripció de la titularitat del fiduciari en el Registre de la Propietat “ (Text català).

“El inventario se realizará de acuerdo con lo prevenido en el artículo 29. En cuanto a las garantías, serán válidas, previo acuerdo de los interesados o, en su defecto, por decisión judicial, cualesquiera admisibles en Derecho, siendo suficiente, en lo que a inmuebles se refiere, la inscripción de la titularidad del fiduciario en el Registro de la Propiedad” (Text castellà).

En aquest cas la coincidència entre ambdós textos és clara i la traducció al català absolutament correcta; a més, no estem al davant d’un error material. Però he portat el tema a aquest treball per l’evidència que la simple inscripció de la titularitat del fiduciari no suposa cap garantia pel fideïcomissari, pel que hagués estat més correcte assenyalar que *en allò que es refereix a immobles, serà suficient la inscripció en el Registre de la Propietat de la clàusula del fideïcomís de la que resulti la titularitat del fideïcomissari*; i, en castellà, *siendo suficiente, en lo que a inmuebles se refiere, la inscripción en el Registro de la Propiedad, de la clàusula del fideicomiso de la que resulte la titularidad del fideicomisario*. Òbviament no es possible modificar el text per la via de la correcció d’errors, però estam al davant d’un error conceptual que –quan es legisli sobre la matèria– s’hauria de corregir.

8).- Article 44.

“Els fills adoptius i els seus descendents no seran legitimaris en la successió dels seus pares i ascendents per naturalesa, ni aquests en la de aquells, tret del supòsit que un consort adopti al fill per naturalesa de l’altre, el qual tindrà, juntament amb l’adoptant, dret a l’legítima. En aquest supòsit, el fill adoptiu i els seus descendents seran legitimaris en la successió del pare per naturalesa o ascendent.” (Text català).

“Los hijos adoptivos y sus descendientes no son legitimarios en la sucesión de sus padres y ascendientes por naturaleza, ni éstos en la de aquellos, salvo en el supuesto de que un consorte adopte al hijo por naturaleza del otro, el cual tendrá, juntamente con el adoptante, derecho a legítima. En este supuesto el hijo adoptivo y sus descendientes serán legitimarios en la sucesión del padre por naturaleza o ascendiente” (Text castellà).

Novament s’ha de dir que la coincidència de sentit entre ambdós textos és absoluta, però s’ha fet una petita referència al precepte per posar de relleu que no era necessari posar que els ascendents per naturalesa que no siguin els pares no tindran dret a llegítima del descendents, ja que, de manera general (article 41 2n) tan sols són legitimaris el pares per naturalesa o adopció, però no els altres ascendents. Per això, es possible que hagués estat més exacte una redacció expressiva que *el fills adoptius no seran legitimaris en la successió dels seus pares i ascendents per naturalesa, ni els pares en la de aquells*(Versió catalana), o *los hijos adoptivos y sus descendientes no son legitimarios en la sucesión de sus padres y ascendientes por naturaleza ni los padres en la de aquéllos*....(Versió castellana).

És pot fer la mateixa observació feta abans: no es tracta d’un error material que es pugui corregir, sinó una simple advertència per a quan es legisli sobre la matèria.

9).- Article 46 paràgraf 2n.

“Sin embargo, la preterición no intencional de hijos o *ascendientes* legitimarios conferirá al preterido acción para obtener la anulación del testamento, que caducará a los cuatro años de la muerte del causante. “ (Versió castellana del text refós del Decret Legislatiu 79/1990).

Tanmateix a la versió catalana i castellana de la llei 8/1990 de 28 de juny i a la versió catalana del text refós es parla sempre de la preterició no intencional de fills o descendents legitimaris. Sense cap dubte la referència als *ascendientes legitimarios* es un error material, ja que el text redactat per la Comissió de Juristes parlava de fills o descendents. A més, la referència als ascendents seria absurda ja que no tots els ascendents tenen dret a llegítima, sinó tan sols els pares. I sense oblidar que, abans de la Compilació de 1990, regulava el tema l’article 814 Cc que limitava la preterició errònia als fills i descendents, essent aquest el règim que tradicionalment s’aplicava a Mallorca. Per tant, s’ha de considerar que la versió castellana del text refós no pot més que referir-se a *la preterición no intencional de hijos o descendientes legitimarios*.

10).- Títol del capítol IV (De la successió ab intestato).

A la versió catalana del text refós trobem el títol del capítol IV, dedicat a la successió ab intestato, entre els articles 50 i 51, que regulen la definició, mentre que no figura l'esmentat títol a la versió castellana, que inclou l'article 53 –dedicat a la successió ab intestato– dintre de la “Secció 5ª. De los testamentos”. Com es veu, un vertader *totum revolutum*.

11).- Article 54 paràgraf 2n.

“En allò que no es preveu en el paràgraf anterior, hi serà d'aplicació el que disposa el Codi civil (arts. 523 a 529, nº 30299) sobre el dret d'habitació” (Versió catalana del text refós).

Òbviament sobra el que està comprés entre els parèntesis, que no trobem a la versió castellana.

12).- Article 62 paràgraf 2n.

“El censatari pot cessar en el pagament de les pensions quan el censalista no justifiqui el dret de percepció” (Versió catalana).

“El censatario puede cesar en el pago de las pensiones cuando el censalista no justifique su derecho de percepción” (Versió castellana).

En el textos refós es contenen uns preceptes similars.

El text que va redactar la Comissió de Juristes va respectar el precepte de la Compilació de 1961, expressiu que “El censatario *no* puede cesar por su voluntad en el pago de las pensiones alegando que el censalista no ha justificado su derecho a la percepción”, paràgraf que era congruent amb el que proclamen els altres paràgrafs del precepte que estableixen –com era tradicional en el nostre Dret– l'estat possessori, que, en principi, legitimava la reclamació de les pensions que es venien pagant, per aquest simple fet, sense perjudici de la possibilitat del censatari d'exercitar el drets que tingui per convenient quant a la im procedència del seu pagament.

Però, segons explica Mir de la Fuente, en els seus comentaris al precepte (Comentarios al Código civil y Compilaciones forales, edición 2000 pág. 1097), “la supresión del *no* tiene su origen en la enmienda número 50 del Grupo Parlamentario P.S.M. –E.E.M. carente de toda explicación”.

Efectivament, tal como ha quedat el precepte és una total incongruència, ja que en els paràgrafs primer (“Respecte del pagament i cobrament de les

pensions dels censos, hom s'haurà d'atendre a l'estat possessori") i tercer ("L'estat possessori es perd pel transcurs de dos anys sense cobrar la pensió") es reconeix l'estat possessori, per a després intercalar entre els dos paràgrafs una declaració que el deixa totalment sense efecte, al assenyalar que "El censatari pot cessar en el pagament de les pensions quan el censalista no justifiqui el dret de percepció". Si pot cessar en el pagament de les pensions si no es justifica el dret a reclamar-les, vol dir que no hi ha estat possessori.

Evidentment no estam al davant d'un error material, però si és un error conceptual de clara notorietat. Sense cap dubte hagués estat preferible eliminar l'estat possessori, que, per una altra part, no té justificació, ja que qui reclama unes pensions –o un lluïsmes– ha de aportar els fonaments de la seva reclamació, com és norma fonamental dintre del Dret processal.

13).- Article 86 paràgraf 1er.

"L'explotació a majoral, conveni agrícola *entre parts* pactat en qualsevol forma entre el propietari i el conrador o majoral, es regirà per allò que si hagi convingut i per l'establert en aquesta Compilació. En defecte d'això, hom s'hi atindrà als usos i costums insulars".(Versió catalana de la llei i del text refós).

En canvi, a la versió castellana de la llei i del text refós es diu "La explotación a majoral, convenio agrícola *parciario* pactado en cualquier forma entre el propietario y el cultivador..." I és clar que no és el mateix –per a un jurista– "parciario" que "entre parts", ja que "parciario" dona una genuïna idea de la naturalesa jurídica del conveni, que, com diu Cerdà Gimeno (Comentarios al Código civil y Compilaciones forales, edición 2000 pag 1223 volumen B), no es un derecho real, ni un arrendamiento, ni una sociedad, ni un contrato autónomo, ni una simple clàusula: parece que no puede ser más que un tipo "a la ibicenca" de los contratos *parcarios* "agrícolas". Consecuentemente, conforme a esta caracterización jurídica deben resolverse los principales problemas planteados en la práctica, debe interpretarse la normativa aplicable y los usos y costumbres acerca de la figura y debe fijarse el sistema de fuentes, en su caso".

Recordam una vegada més que el text de la Comissió de Juristes estava redactat en castellà, i pareix que els traductors no juristes n'han tornat a fer de les seves, traduint una paraula –"parciario", que es va emprar per a donar idea de la naturalesa jurídica del contracte– per "entre parts", amb el que es cau dins el ridícul ja que si s'ha dit que és tracta d'un *conveni* agrícola és absurd afegir "entre parts" ja que –que sapiguem– tot conveni és entre parts.

III.- REFLEXIÓ FINAL.

Quan llegim la nostra Compilació, en la versió que li va donar la llei de 28 de juny de 1990, ens donam compte que, en aquest vint i quatre anys, la tècnica legislativa ha canviat molt. D'entrada, no trobem a la Compilació el que avui es considera imprescindible a tota llei mínimament ben feta: la incorporació d'un títol indicador del contingut de cada un dels preceptes.

Per una altra part, la Compilació abusa de les remissions, tant al Codi civil com a la pròpia Compilació. N'és un exemple l'article 8, en el que n'hi trobem quatre; i a l'article 53, que tan sols té tres línees i mitja, n'hi trobem tres. És sabut que les remissions plantegen molts de problemes. Com ha passat amb la remissió que l'article 84 fa al Codi civil per a regular la successió ab intestato en el Dret d'Eivissa i Formentera, la qual –com és lògic i com diu la disposició final segona– té caràcter estàtic, pel que s'entén feta a la redacció del Codi civil vigent a l'entrada en vigor de la Compilació de 1990; per la qual cosa, en el tema dels drets successoris ab intestato del cònjuge viudo, s'ha d'acudir a la redacció del article 945 Cc anterior a la llei modificadora 15/2005 de 8 de juliol, pel que no tota separació de fet determinarà l'exclusió del viudo de la successió intestada del seu cònjuge, sinó que serà precis que estigui separat de fet “por mutuo acuerdo que conste fehacientemente”, perquè així ho exigia l'indicat precepte abans de la modificació, segons va tenir ocasió de precisar la sentència 93/2012 de 23 de febrer de l'Audència Provincial Secció 3^a, confirmada per la 4/2012 de 24 d'octubre de la Sala Civil i Penal del nostre TSJ. Per això a les lleis actuals les remissions són poques i així, en el Avantprojecte de llei de règim patrimonial del matrimoni de 4 de setembre de 2013, no hi trobem cap remissió al Codi civil.

Per una altra part, la nostra Compilació ens mostra en moltes ocasions una parquedat excessiva que, si bé no arriba al extrems de la Compilació de 1961, pareix que tracta d'expressar un concepte amb les menys paraules possibles. N'és un exemple paradigmàtic l'article 8 CDCIB, al fer el tractament de la donació universal atorgada per raó de matrimoni, tan sols dient *Si n'és el cas hi serà d'aplicació l'article 1342 del Codi civil*.

Totes aquestes circumstàncies ens mostren que, pel que fa a la nostra Compilació, estem molt lluny de les “leyes sabias y justas” que, segons la Constitució de 1812, havien de protegir els drets dels ciutadans espanyols. I molt lluny també del que ens deien Montesquieu i Bentham, els quals insistien en que les lleis havien de tenir un llenguatge clar, precís, senzill i assequible. I és que tot això no és un luxe del que es pugui prescindir, una utòpica aspiració ni un *desideratum*, sinó que ve imposat per la més elemental seguretat jurídica.

Però, en les circumstàncies, actuals, hem arribat a un punt en que l'aspiració a les lleis sabies i justes no deixa de ser una quimera, perquè la realitat és que no tenim siquiera les lleis que ens fan falta per a situar el nostre Dret civil dintre de la realitat social dels nostres dies. Per això els juristes d'aquestes Illes –com recordava l'Acadèmic Miquel Coca recentment, en ocasió del lliurament del XI Premi Luis Pascual González– treballem sobre avantprojectes de llei y comentaris i estudis sobre els mateixos, en lloc de dedicar-nos al estudi de vertaderes normes jurídiques, que són les que estructurèn i vigoritzen un sistema, situant-nos d'aquesta manera dintre d'un Dret virtual o de laboratori. No debades va acabar l'esmentat jurista la seva intervenció, a l'acte acadèmic indicat, dient que el treball realitzat per la Comissió Assessora de Dret Civil i l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació sobre les institucions del nostre Dret evoca el de la Balanguera, que fila, fila i filarà, i acaba teixint unes *senyeres pel jovent* que mai ondejaran, perquè, a la realitat, no interessa treure-les del teler.